

Splošni pregled

† **Dr. Emil Holub**, slavni potovalec in preiskovalec južnoafričanskih pokrajin, je umrl dne 21. februarja na Dunaju v takozvani »rotundi« v Praterju, kjer je stanoval. Holuba smemo postaviti ob stran Livingstonu, Stanlyju in drugim imenitnim preiskovalcem neznanih delov sveta. Porojen leta 1847. v Holicah na Češkem, je bil promoviran v Pragi za doktorja zdravništva in že leta 1872. je odpotoval prvokrat v južno Afriko. Bil je nekaj časa praktičen zdravnik, a namen njegovega življenja je bil, odkrivati in študirati še nepoznane dežele. Že na prvih svojih znanstvenih izletih je došel na sever do reke Zambesija, kjer je bil v velikih nevarnostih med divjimi plemeni. Leta 1879. je razstavil svoje naravoznanske in etnografske zbirke na Dunaju, obsegajoče več nego 30.000 kosov. Svoje potovanje pa je opisal v knjigi »Sedem let v južni Afriki«. Oženivši se na Dunaju, šel je l. 1883. drugič v Afriko. Spremljala ga je tudi žena. Preiskaval je deželo Mašukolumbov. Črez 4 leta povrnil se je spet na Dunaj, kjer je bil sijajno sprejet in češčen. Tudi to svoje težavno potovanje, na katerem si je bil našel nevarno bolezen (malario), je opisal Holub v posebni knjigi. Svoje nove zanimive zbirke pa je razstavil na Dunaju in v Pragi.

Dr. Holub je žrtvoval vse svoje življenje znanosti, tako da je popolnoma pozabil na samega sebe. Vse svoje ogromne in dragocene zbirke, za katere bi bil na Angleškem lahko dobil toliko premoženja, da bi bil brez skrbi živel, je bil porazdaril raznim učnim zavodom avstrijskim. Vlada je sicer priznavala njegov trud z raznimi diplomami in svetinjami — ali to je bilo vse! Dunaj, žal, ni vedel dostojno ceniti znanstvenega dela Holubovega. Veliki idealist in slovanski učenjak Holub je živel zadnja leta često v bedi in se boril s skrbmi za svojo eksistenco! Tekoče leto se mu je pač nakazalo 5000 K letne častne plače, a Holub je bil že na smrt bolan. Zasluge Holubove na polju antropologije, etnologije, psihologije in prirodoznanstva so velike in zgodovina dotičnih znanosti mu ohrani za zmerom časten spomin.

Javna predavanja v Ljubljani. Dne 16. in 23. febr. je predaval g. profesor Perušek o postanku, rasti in propadanju jezikov v temeljito sestavljeni razpravi ter je pojasnjeval svoja izvajanja s primeri iz starih in novih, evropskih in tujih, eksotičnih jezikov. Predavanje je poslušalo mnogobrojno ukaželjno občinstvo. — Na večer 16. febr. pa je predaval g. dr. Triller o italijanski pesnici Adi Negri v »ženskem izobraž. društvu«. G. predavatelj pozna dobro književno delo slavne italijanske pesnice, pa zato je bilo njegovo čitanje jako zanimivo in po učno. Prisostvovalo je mnogo članic ženskega društva pa tudi mnogo moškega občinstva. —

Želeli bi, da bi kdo predaval tudi o slovanstvu, o slovanskih jezikih in literaturah, o lepoti slovanskih jezikov i. t. d. Taka predavanja bi vzbujala in jačila narodno zavednost, katere v nekaterih krogih ravno v Ljubljani ni baš preveč, a v današnji kritični dobi nam je živa slovenska zavednost krvavo potrebna. Tudi o socialnem vprašanju bo treba govoriti.

»Mestni dom« na cesarja Jožefa trgu obeta postati prava »ljudska univerza«, ki bode čimdalje uspešneje razširjala znanost med masami. Začetek je najlepši. Naj se vstrajno nadaljuje!

Delavska splošna stavka v Trstu dne 14. in 15. februarja je bila ena največjih, kar se jih je kdaj primerilo na kontinentu; v Avstriji pa takega štrajka še ni bilo. »Lloydovi« kurjači in drugi delavci so zahtevali znižanje delavskega časa, a ker jim tega »Lloyd« ni hotel dovoliti, čeprav so bile zahteve delavcev upravičene, potegnili je z »Lloydovimi« delavci vse tržaško delavstvo vseh narodnosti in uprizorilo generalno stavko. Razni temni, tuji, neslovenski anarhistni in irredentisti elementi so oskrunili resno demonstracijo ubogega delavstva s svojim ščuvanjem in prišlo je do burnih prizorov, podobnih pravi revoluciji, ki jo je udušilo vojaštvo. Tekla je človeška kri, več ljudi je izgubilo življenje; žal, da je med temi žrtvami največ Slovencev. Kurjači so naposled vendarle dosegli svoje pravice in »Lloydova« družba jim je morala znižati delavni čas. Tragično je, da se niti take skromne zahteve trpečega človeštva ne izpolnijo poprej, dokler se ne prelije nekaj človeške krvi in predno ne obleži nekaj žrtev na poti, ki vodi k uspehu. —

Jan Szczepanik (= Ščepánik) je bil pred par leti še nepoznan, skromen poljski učitelj nekje v Galiciji, danes pa je svetovnoslaven, bogat mož, eden prvih sedanjih iznajditeljev. Szczepanik prebiva sedaj na Dunaju, kjer si je ustanovil velik zavod za realizovanje svojih izumov. Ta zavod se imenuje »Société des inventions Jan Szczepanik & Comp.« Szczepanik je pravi iznajditeljski genij, čigar iznajdbe obsegajo široko polje fizike, elektrotehnike in kemije. Epohalne so njegove iznajdbe v umetnem tkalstvu; te njegove iznajdbe so korenito preobrazile in pospešile način tkanja, in to s pomočjo elektrike. Mnogo fabrik je že uvedlo Szczepanikov tkalski sistem. Za kar je bilo poprej treba več let dela, to izgotovi Szczepanikov tkalski stroj v nekaterih urah... Szczepanikova iznajdba je tudi telefon, ki telefonirani govor sam zapiše s pomočjo fonografa... Zanimiv je Szczepanikov pisalni stroj za slepce, s pomočjo katerega morejo slepci pisati z navadnimi črkami... Čudovita stvar je Szczepanikova »oklepna srajca«. Ta srajca je narejena iz posebne vrste svile in na poseben način stkana tako, da je ne prodre nobena krogla in nobeno bodalo! Tkanina je debela samo 4 mm, a krogla, ki se je izstrelila iz 7 mm kaliberskega revolverja v daljavi štirih korakov, je ni mogla prodreti ter človeškemu truplu ni prišla do živega! Krogla niti ne poškoduje srajce, nego kar odskoči od nje! To ni bajka, nego izkušeno dejstvo! Ne vemo, po čem so take srajce, a če jih razne države omislijo vsem vojakom, potem je vojna skoro zabava. Brez dvoma pa si naročé Szczepanikovo srajco kronane glave, da bodo varnejše pred napadi anarhistov. —

Szczepanik je še mlad mož, in kdo ve, kaj še vse izmisli njegova glava! Do novejšega časa se je malokdaj slišalo, da bi kak Slovan kaj epohalnega iznašel, a danes, ko se ponášamo s Hrvatom Teslo, ki v Ameriki dela konkurenco celo Edisonu, ko imamo Szczepanika in tudi našega rojaka Fridolina Kavčiča ter še celo vrsto čeških in ruskih iznajditeljev, lahko rečemo, da tudi na polju iznajdb gre »Slovan na dan«.

